

Ertendo Bartulio nuotrauka

Drauge kurkime saugią savo vaikų ir šeimų ateitį!

Artuma
Katalikiškas mėnraštis šeimai

šeimoms | institutas

Šeimoms politikos aktualijos Lietuvoje
2016 m. pavasaris

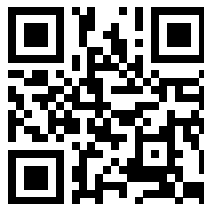
Seimo nariams dukart taip ir nepavykus dirbti neeilinėje Seimo sesijoje, eilinė Seimo pavasario sesija buvo pradėta kovo 10-ąją, Nepriklausomybės atkūrimo dienos išvakarėse. Kaip įprasta, pirmajame posėdyje pristatytas sesijos darbų programos projektas. Šį kartą jame daugiau kaip 700 teisės aktų projektų (be lydimųjų). Vyriausybė į sesijos darbų programą pasiūlė įrašyti 195, Prezidentė D. Grybauskaitė – 22, Seimo nariai (frakcijos) – daugiau kaip 385 įstatymų projektus. Be to, sesijoje bus išklaustyta šalies vadovės D. Grybauskaitės metinis pranešimas, Vyriausybės metinė veiklos ataskaita.

Atkreipiame dėmesį, kad rudens sesijoje taip pat buvo apie 700 teisės aktų projektų (be lydimųjų), o surengtuose 48 Seimo posėdžiuose priimta tik daugiau kaip 300 teisės aktų. Todėl nereikia stebėtis, kad daug teisės aktų projektų tiesiog „keliauja“ iš vienos sesijos darbų programos į kitą.

Siekdami padėti Jums susiorientuoti tokioje gausybėje teisės aktų projektų, suvokti, kodėl jie yra teikiami, sekti, kaip vyksta jų svarstymas, kad galėtumėte tinkamai išreikšti savo nuomonę, parengėme jau trečiąją apžvalgą. Ja siekiame atkreipti Jūsų dėmesį į Seime svarstomus teisės aktus, kurie gali būti svarbūs šeimos gyvenimui ir gyvybės kultūrai puoselėti.

Šioje apžvalgoje papildome informaciją, pateiktą 2014 m. rudens ir 2015 m. pavasario sesijų darbų apžvalgose, kurias galite rasti „Šeimos instituto“ interneto svetainėje – rubrikoje „Šeimos politikos stebėseną“ www.seimos.org/stebesena bei „Artumos“ interneto svetainėje www.artuma.lt/kiti-leidiniai/kita-leidyba/seimos-politikos-aktualijos-2016.

„Šeimos instituto“ ir „Artumos“ partneriai: Laisvos visuomenės institutas (LVI), Šeimos ir asmens savivugdos centras „Bendrakeiviai“ (ŠASC „Bendrakeiviai“), Lietuvos lenkų rinkimų akcijos frakcija (LLRAF), Lietuvos tėvų forumas (LTF).

Šeima sukuriamą sudarant santuoką ir natūraliai kyla iš tėvystės bei motinystės!

LR Konstitucijos 38 str. papildymo ir pakeitimo įstatymo projekto (Nr. XI-IP-1217) tikslas – Konstitucijoje aiškiai įtvirtinti, kad šeima kyla iš santuokos, kuri yra laisvas vyro ir moters susitarimas, ji taip pat kyla iš motinystės ir tėvystės. Šį pasiūlymą 2013-11-15 pateikė net 107 Seimo nariai.

Kodėl reikia tokio pakeitimo? Šiuo metu galiojančiuose įstatymuose šeimos sąvokos yra skirtingos, tad nėra ko stebėtis, kad šeimos politika Lietuvoje yra nesėkminga. Konstituciniam Teismui išaiškinus, kad svarbiausia yra „santykių turinys, o ne forma“, tapo nebeaišku, kočia šeima yra mūsų valstybės pamatas – meilės ir įsipareigojimo susieti vyras ir moteris ar emocinio prieraišumo siejami asmenys? Kai santuoka nuvertinama, lyg ji būtų vienas iš daugelio neprivalomų šeimos kriterijų, vis dažniau pasinaudojama galimybe priimti mažiau įsipareigojimų ir atsakomybės bei gauti daugiau teisių ir paramos.

Po dvejus metus trukusio svarstymų vilkinimo (apie tai rašėme 2014 m. rudenį ir 2015 m. pavasario sesijų apžvalgoje) 2015 m. rudenį pagrindinis Teisės ir teisėtvarkos komitetas (pirm. J. Sabatauskas) organizavo klausymus. Šią sesiją klausymai turėtų būti tęsiami, tik neaišku, ką naujo tikisi išgirsti Komiteto nariai, ko dar nebuvo išsakyta iki šiol vykusiuose renginiuose? Verta paraginti Komitetą svarstyti Projektą posėdyje ir pateikti išvadą Seimo nariams, kad pastarieji galėtų Projektą svarstyti Seimo posėdžių salėje.

Seimo pirmininkė L. Graužinienė, pirmame plenariniame posėdyje paklausta dėl tikimybės šioje sesijoje balsuoti, atsakė: „Dar kartą raginu komitetus ir komisijas, kurios yra atsakingos, jei komisijos baigė darbą, tai tikiuosi, kad komitetas, kaip ir pažadėjo rudens sesijai

besibaigiant, šį klausimą užbaigs ir mes galėsime pavasario sesijoje diskutuoti. Labai tikiuosi.“

Projekto svarstymas Seimo plenariniame posėdyje numatytas balandį–birželį.

Stipri, bendruomeniška, kartų kaitą užtikrinanti šeima – stipri valstybė Lietuva!

Siekdama ilgalaikių teigiamų demografinių pokyčių ir socialiai brandžių šeimų gausėjimo, **Šeimos stiprinimo įstatymo projektą** (XIIP-4255) parengė Seimo parlamentinė grupė „Už šeimą“, bendradarbiaudama su VDU Santuokos ir šeimos studijų centru ir viešąja įstaiga „Šeimos institutas“. Šį pasiūlymą 2016-04-07 registravo 55 Seimo nariai. Projekto tikslas – įtvirtinti teisinių

Simonos Balnit nuotrauka

nuostatų sistemą, užtikrinančią sąlygų, padedančių kurti, išsaugoti bei stiprinti šeimą, sudarymą. Šeima yra pirminė ir prigimtinė bendruomenė bei palankiausia vaiko augimo, vystymosi ir ugdymo aplinka. Ji užtikrina Lietuvos valstybės bei tautos gyvybingumą ir istorinį išlikimą, todėl turi sulaukti deramo visuomenės ir valstybės dėmesio.

Įstatymo projekto rengimą paskatino šeimų ir nevyriausybinų organizacijų išsakomi paraginimai, kad valdžios institucijoms reikia imtis priemonių, kurios iš esmės gerintų šeimų padėtį, skatintų susilaukti vaikų, kurtų šeimoms palankią aplinką, taip pat mokslininkų tyrimai, išryškinantys, kad šeimos politika Lietuvoje nenuosekli, nepastovi, neilgalaikė ir nekoordinuota. Įvertinta ir kritinė demografinė šalies situacija.

Įstatymo projektu siekiama įtvirtinti šeimos stiprinimo įgyvendinimo principus, bendrąsias šeimos stiprinimo nuostatas, šeimos stiprinimo kryptis ir šeimos stiprinimo organizavimą bei valdymą. Taip būtų užtikrintas šeimos politikos nuoseklumas ir ilgalaikiškumas bei veiksmų tęstinumas ir koordinavimas kuriant šeimai palankią aplinką.

Įstatyme nustatoma šeimos politikos organizavimo sistema, apimanti visus valstybės valdymo lygmenis.

Kadangi daugelio sričių politika turi tiesioginį poveikį šeimų gyvenimui, numatoma laikytis horizontalaus požiūrio ir į šeimą atsižvelgti visų sričių politikoje. Į šeimos politikos formavimą įtraukiamos visos ministerijos joms pavestose valdymo srityse, o bendradarbiauti ir veiksmams koordinuoti numatyta sudaryti tarpinstitucinę Šeimos politikos komisiją prie Vyriausybės. Ši komisija turėtų rengti ir kasmet pateikti Vyriausybei šeimos politikos formavimo ir įgyvendinimo apžvalgą.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas rekomenduoja, kad „šeimoms atstovaujanti asociacijos dalyvautų formuojant šeimos politiką arba šeimoms poveikio turinčią politiką ir ES, ir valstybių narių lygmeniu“, todėl numatyta sudaryti Nacionalinę šeimos tarybą prie Seimo. Tai šeimos politikos formavimo ir įgyvendinimo vertinimo patariamoji institucija, sudaroma iš savivaldybių šeimų tarybų, mokslo ir studijų institucijų, šeimų organizacijų ir su šeimomis dirbančių organizacijų atstovų. Nacionalinė šeimos taryba turėtų rengti ir kasmet Seimo posėdyje pristatyti pranešimą apie šalies šeimų būklę ir šeimos politikos formavimo bei įgyvendinimo situaciją. Numatyta, kad ir savivaldybėse gali būti sudaromos Šeimos tarybos, patariančios šeimos stiprinimo klausimais.

Įstatymo projekte numatytas įpareigojimas Vyriausybei per 1 metus nuo šio įstatymo įsigaliojimo parengti ir patvirtinti ilgalaikę valstybinę šeimos stiprinimo programą, apimančią visas šeimos stiprinimo kryptis: švietimą ir kultūrą; materialinio saugumo užtikrinimą; apsirūpinimą būstu ir palankią šeimai gyvenamąją aplinką; kompleksinę pagalbą šeimai; kompleksines paslaugas krizę patiriančioms šeimoms bei vienišioms tėvams; šeimos sveikatą; teigiamo visuomenės požiūrio į šeimą stiprinimą; paslaugų kokybės užtikrinimą, tyrimus, stebėseną ir vertinimą.

Kartu su Šeimos stiprinimo įstatymo projektu teikiamas **Seimo statuto papildymo įstatymo projektas** (XIIP-4256). Jame numatoma, kad rengiamų teisės aktų projektų aiškinamuosiuose raštuose turėtų būti nurodoma, kokį poveikį įstatymo įgyvendinimas turės šeimai.

Šeimos stiprinimo įstatymo projektas šią sesiją bus teikiamas Seimo posėdyje spręsti dėl priėmimo jam svarstyti.

Šeimos kortelė – parama gausioms šeimoms ir paskatinimas apsispręsti turėti daugiau vaikų!

Šeimos kortelės įstatymo projektu (Nr. XIIP-4130), kurį (2016-03-17) įregistravo grupė Seimo narių (*R. Tamašunienė, V. Kravčionok, M. Mackevič, Z. Jedinskij, J. Kvetkovskij, L. Talmont, J. Narkevič, I. Rozova, P. Gražulis, K. Daukšys, R. J. Dagsys*) siekiama pavesiti daugiavaikes šeimoms ypatingai valstybės globai, suteikti joms realią paramą. Priimtas įstatymo projektas turėtų užtikrinti realią pagalbą daugiavaikėms šeimoms sudarant galimybes šeimai ne tik nupirkti būtiniausių prekių ir paslaugų, bet ir užtikrinant galimybę vaikus išleisti į stovyklas, būrelius, edukacinius užsiėmimus, apsilankyti teatre, kine ir t. t.

LLRAF komentaras. Įstatymo projekte numatoma, kad Vyriausybė sudarys ir patvirtins Šeimos kortelės įgyvendinimo

programą, kurioje bus nustatytos atitinkamų ministerijų ar joms pavaldžių įstaigų teikiamos lengvatos Šeimos kortelių turėtojams bei privačiojo sektoriaus dalyvavimo programoje gairės. Vyriausybė paves atitinkamoms ministerijoms nustatyti lengvatų, nuolaidų taikymo mechanizmus Šeimos kortelių turėtojams (pvz.: Susisiekimo ministerija užtikrins važiavimo autobusais, traukiniais lengvatas; Sveikatos apsaugos ministerija patvirtins nemokamų skiepų rinkimą; Kultūros ministerija užtikrins pigesnius bilietus į teatrus, koncertus, muziejus ir pan.). Vyriausybė taip pat paves ministerijoms įtraukti privačiojo sektoriaus įmones į Šeimos kortelės programą. Bus sukurtas ženklas „Čia aptarnaujamos Šeimos kortelės“ ir skiriamas socialiai atsakingo verslo įmonėms, kurios kortelių turėtojams taikys savo prekių ir paslaugų nuolaidas. Už dalyvavimą Šeimos kortelės programoje privačiojo sektoriaus įmonėms bus taikomos mokesstinės lengvatos (pvz., sumažinta pelno mokesčio dalis arba neapmokestinama darbo vieta ir kt.). Programoje dalyvaujančiose tiek viešojo, tiek privačiojo sektoriaus įstaigose išskabinas ženklas skatins socialiai atsakingą verslą, taps geru tonu ir prestižu remti jaunąją kartą auginančią šeimą.

Įstatymas skirtas šeimoms, auginančioms 3 ir daugiau vaikų, globojančioms vaikus šeimynose, vaikų globos namuose. Teisė gauti Šeimos kortelę priklauso daugiavaikių šeimų nariams: 1) tėvams

ar globėjams, šeimynų dalyviams, vienam iš tėvų ar globėjų, kurie augina ir išlaiko bent tris vaikus – neapibrėžtam laikotarpiui; 2) kiekvienam vaikui iki jam sukaks 18 metų, jei mokosi ar studijuoja iki jiems sukaks 24 metai; 3) be amžiaus apribojimų – kai vaikas(-ai) turi vidutinio sunkumo arba sunkią negalią.

Šeimos kortelė atsirado Prancūzijoje. Prieš penkerius metus ji atsirado atskiruose Lenkijos miestuose, o 2014 metais gausių šeimų nuolaidų kortelė Lenkijoje įvesta visos šalies mastu. 2015 m. panaši kortelė pradėta naudoti Alytaus mieste.

Šeimos kortelės įstatymo projektas šią sesiją bus teikiamas Seimo posėdyje spręsti dėl priėmimo jam svarstyti.

Pagalbinio apvaisinimo įstatymas gali būti ne tik padedantis šeimoms, bet ir etiškas, moralus, saugantis gyvybę!

Pagalbinio apvaisinimo įstatymo projektu (XIP-2502, 4 redakcija, parengta *Sveikatos reikalų komiteto*) siekiama įgyvendinti tai, kas nustatyta Civiliniame kodekse: „Dirbtinio apvaisinimo sąlygas, būdus ir tvarką bei vaiko, gimusio dirbtinio apvaisinimo būdu, motinystės bei tėvystės klausimus turi reglamentuoti specialusis įstatymas.“ Tačiau iki šiol toks teisės aktas nėra priimtas, o pagalbinio apvaisinimo atlikimas reglamentuojamas

sveikatos apsaugos ministro 1999 m. gegužės 24 d. įsakymu Nr. 248 „Dėl dirbtinio apvaisinimo tvarkos patvirtinimo“. Be to, Lietuvai esant Europos Sąjungos šalimi nare kyla pareiga suderinti ES ir nacionalinius teisės aktus.

LVI komentaras. Sveikatos reikalų komitetas 2015 m. gruodį apsisprendė išlaikyti esmines pirminio projekto (2010-10-12 pateikto D. Mikutienės ir V. Gapšio) nuostatas, kurios saugo pradėtą gyvybę: embrionų turi būti sukuriama tiek, kiek vienu metu jų bus perkelta į moters gimdą; sukurtų embrionų skaičius negali viršyti 3-jų, išskyrus kai kurias išimtis. Numatytas tik lytinių ląstelių laikymas (šaldymas). Tiesa, Komiteto patobulintame projekte maksimalus lytinių ląstelių laikymo laikas yra 5 metai, tačiau surinkus naujus mokslinius duomenis apie tokio laikymo saugumą Komiteto pirmininkė D. Mikutienė ir kiti Seimo nariai pateikė pasiūlymą šį terminą pratęsti iki 10 metų (*pasiūlymas palaikytinas*). Svarbu, kad Komitetas apsisprendė projekte teikti prioritetą vaiko, kuris gims po pagalbinio apvaisinimo, interesams. Taip pat Komitetas nutarė pasisakyti už lytinių ląstelių donorystės draudimą ir už tai, kad pagalbinis apvaisinimas būtų leidžiamas tik santuokoje gyvenantiems asmenims.

Priartėjus projekto svarstymui plenariniame Seimo posėdyje buvo registruotos J. Poželos, R. Šalaševičiūtės ir kitų Sei-

mo narių pataisos, kuriose vėl aptinkame leidimą kurti neribotą kiekį embrionų jų šaldymą, lytinių ląstelių donorystę, „sugyventinių“ apvaisinimą ir netgi mirusio asmens lytinių ląstelių panaudojimą apvaisinimui. Pagal tokį reguliavimą, vaisingumo klinikose būtų kuriami „našlaičiai“ nuo pat jų pradėjimo momento.

Tai prieštarautų vaiko interesui augti biologinių tėvų šeimoje, iškreiptų natūralios šeimos sampratą ir sukeltų teisinių problemų (neaišku, kaip reikėtų spręsti paveldėjimo klausimus). Taip pat šiuose siūlymuose atsirado embriono donorystės apibrėžimas, pagal kurį į moters organizmą galima perkelti embrioną, sukurtą nenaudojant nei jos pačios, nei jos vyro ar partnerio gametų. Tokiu atveju moteris išnešiotų vaiką, neturintį genetinio ryšio nei su vienu iš apvaisinimo paslaugas užsakiusių asmenų.

Projekto svarstymas Seimo plenariniame posėdyje numatytas kovą–balandį.

Kiekvienas vaikas turi prigimtinę teisę turėti tėvą ir motiną!

Civilinio kodekso 3.3 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (Nr. XI-IP-472), kurį (2013-04-18) pateikė grupė Seimo narių (*R. J. Dagys, R. Baškienė, R. Tamašunienė, A. Dumbrava, V. Kravčionok, B. Bradauskas, Z. Žvikienė, A. V. Patackas*), *V. Gailius, V. Aleknaitė-Abramikienė, E. Vareikis, M. Adomėnas,*

S. Jovaiša, I. Degutienė, K. Starkevičius, D. Jankauskas, P. Gražulis, V. Stundys), numato, kad kiekvienas vaikas turi prigimtinę teisę į tėvą ir motiną, kylančią iš lyčių skirtingumo bei motinystės ir tėvystės tarpusavio papildomumo.

Ko siekiama šiuo pakeitimu? Atkreipti dėmesį, kad visaverčiam vaiko vystymuisi yra svarbus tiek tėvo, tiek motinos vaidmuo. Tėvas ir motina (ar įtėvis ir įmotė) vienas kito nepakeičia, tačiau

vienas kitą papildo tėvystės ir motinystės prigimčiai unikaliu būdu. Nors valstybė visais atvejais negali garantuoti, jog kiekvienas vaikas turės tėvą ir motiną, tačiau valstybės institucijos, sprendžiančios su vaiku susijusius klausimus, turi paisyti šios pamatinės vaiko teisės bei prigimtinių intereso ir dirbtinai neatimti iš vaiko galimybės turėti tėvą ir motiną. Atkreipiame dėmesį, kad šias nuostatas siekiama įtvirtinti ir Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme.

2014 m. gruodžio mėnesį Seimo nario R. J. Dagio iniciatyva buvo priimtas Seimo protokolinis nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo komitetų, paskirtų svarstyti įstatymų projektus Nr. XIIP-606(2), Nr. XIIP-472, Nr. XIIP-473 ir Nr. XIIP-1217, pakeitimo“, kuriuo vietoj Teisės ir teisėtvarkos komiteto, paskirto pagrindiniu komitetu, bet nepateikusiai savo išvadų, pagrindiniu komitetu paskirtas Socialinių reikalų ir darbo komitetas.

Projekto svarstymas Seimo plenariame posėdyje numatytas kovą–birželį.

Tėvai yra pagrindiniai vaiko vertybinių nuostatų ugdytojai!

Švietimo įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymą (Nr. XIIP-1684), kuriuo siekiama sustiprinti tėvų (globėjų, rūpintojų) vaidmenį švietime ir į švieti-

mo sistemą integruoti sveikos gyvensenos programas, 2014-06-17 pateikė grupė Seimo narių (*V. Stundys, R. J. Dagys, A. Dumčius, A. V. Patackas, L. Dmitrijeva, R. Baškienė, P. Urbšys, M. Zasčiurinskas, E. Žakaris, E. Vareikis, A. Dumbrava, V. Aleknaitė-Abramkienė, V. Juozapaitis, K. Starkevičius*).

Kodėl reikia šitokio pakeitimo? Konstitucijoje įtvirtinta „tėvų teisė ir pareiga – auklėti savo vaikus dorais žmonėmis ir ištikimais piliečiais, iki pilnametystės juos išlaikyti“. Civilinio kodekso trečiojoje knygoje „Šeimos teisė“ įtvirtinta, kad „tėvai turi teisę ir pareigą auklėti savo vaikus ir yra atsakingi už savo vaikų auklėjimą ir vystymą, privalo rūpintis savo vaikų sveikata, jų dvasiniu ir moraliniu ugdymu bei atlikdami šias pareigas turi pirmumo teisę prieš kitus asmenis“. Toks svarbus tėvų vaidmuo įtvirtintas svarbiausiuose Lietuvos teisės aktuose.

Tačiau Švietimo įstatyme numatytas vienas iš švietimo tikslų iki šiol įtvirtina, kad būtent švietimo sistema turi „išugdyti kiekvienam asmeniui vertybines orientacijas, leidžiančias tapti doru, siekiančiu žinių, savarankišku, atsakingu, patriotiškai nusiteikusiu žmogumi“. Tai reiškia, kad tėvai, jų net neatsiklausus, yra „išlaisvinti“ nuo savo pareigos būti pagrindiniais vaiko vertybinių nuostatų ugdytojais ir visa tai yra perėmusi švietimo sistema.

Tikimės, kad pagrindinis Švietimo, mokslo ir kultūros komitetas (pirm.

R. Paliukas) nuspręs nebevilkinti procedūrą ir svarstys šį įstatymo projektą bei priims sprendimą.

Projekto svarstymas Seimo plenariame posėdyje numatytas kovą–birželį.

Pakeitus lyties požymius, pati lytis nepasikeičia!

Civilinio kodekso 2.27 straipsnio pakeitimo įstatymo projekte (XIIP-17), pateiktame 2012-11-21, Seimo nariai *A. Matulas, V. M. Čigriejienė ir A. Dumčius* siūlo įtvirtinti aiškią nuostatą, kad medicininis lyties pakeitimas Lietuvos Respublikoje yra draudžiamas, tuo užkertant kelią nepagrįstiems lūkesčiams atsirasti. Taip būtų pašalinta šiuo metu egzistuojanti teisės spraga, t. y. ištaisyta Civiliniame kodekse įtvirtinta, bet neveikianti nuostata dėl asmens teisės pakeisti lytį.

Įstatymo projekto rengėjai aiškinaujamajame rašte pažymi, kad lyties pakeitimas yra susijęs su išorinių bei vidinių lytinių požymių pakeitimu, tačiau pakeitus lyties požymius pati lytis nepasikeičia, nes ji yra genetiškai determinuota nuo pat prasidėjimo momento. Lyties keitimo procedūra yra susijusi su radiokaliu žmogaus suluošiniu, nes fiziškai sveiki asmenys, galintys pradėti ir auginti savo vaikus, yra kastruojami, jiems pašalinami sveiki organai, „gydomi“ didelėmis hormonų dozėmis, dėl ko praran-

damas vaisingumas bei sutrinka bendra sveikata. Taip pat paabrėžiama, kad lyties keitimas yra negrįžtamas procesas, todėl po lyties keitimo operacijų vėliau susigrąžinti prigimtinės lyties nėra galimybių.

Kadangi transseksualumas (F64.0) pagal Tarptautinę ligų ir sveikatos problemų klasifikaciją TLK-10 yra priskiriamas pilnamečių žmonių asmenybės brandos ir elgesio sutrikimų grupei, todėl ir pagalba transseksualiems asmenims turi būti psichoterapinė siekiant atkurti asmens kūno ir mąstymo harmoniją.

Vyriausybė nepritarė šiam pakeitimui pažymėdama, kad Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacijoje (CM/Rec(2010)5, 2010-03-31) nustatyta, jog valstybės narės turėtų užtikrinti

galimybes transseksualams veiksmingai pasinaudoti tinkamomis lyties keitimo paslaugomis, sudarydamos galimybę pasinaudoti psichologine, endokrinologine ir chirurgine pagalba, teikiama transseksualams. Be to, atsižvelgiant į 2007 m. rugsėjo 11 d. Europos Žmogaus Tei-

sių Teismo sprendimu L. prieš Lietuvą byloje pripažinto Konvencijos pažeidimo pobūdį, Įstatymo projekte siūlomas teisės spragos šalinimo būdas negalėtų būti laikomas tinkamu Lietuvos tarptautinių įsipareigojimų, kylančių pagal Teismo sprendimą L. prieš Lietuvą byloje, įvykdymu.

Projekto svarstymas Seimo plenariame posėdyje numatytas kovą–birželį.

Kursime teorinę ar Lietuvai tinkamą darbo santykių sistemą?

Pasak Premjero A. Butkevičiaus, Seime užregistruoti 33 projektai, susiję su socialiniu modeliu. Pristatydamas Vyriausybės siūlymus Seimo pavasario sesijai, Premjeras pakvietė „Seimo narius sutelkti visą dėmesį ir šį darbą laikyti pirmiauliu. Jūsų galioje labai svarbus ekonomikos augimo ir žmonių gerovės svertas. Būkime atsakingi politikai, nesiekiantys tik trumpalaikių rinkimų tikslų, negalime stabdyti projekto, kuris dešimtmečiams užtikrins Lietuvai ekonominio augimo perspektyvą“.

Svarbiausioji socialinio modelio dalis yra naujasis Darbo kodeksas – **Darbo kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo projektas** (XIIP-3234), kuriuo siekiama „pakeisti darbo santykių reglamentavimą, juos liberalizuoti bei atsisakyti perteklinių normų, kurios praktikoje arba nenaudojamos iš viso, arba jų naudojimas darbdaviams sukelia papildomas tiek laiko, tiek finansines sąnaudas. Įgyvendinus Projekte numatytas priemones, naujasis darbo santykius reguliuojantis teisės aktas bus sistemingas, atitinkantis ne tik Europos Sąjungos teisę, bet ir Europos šalių <...> darbo kodeksus, o visa tai leis pritraukti naujų užsienio investuotojų į Lietuvos rinką, sukurti daugiau naujų darbo vietų

ir pan“. Taip pat teigiama, kad Projekte įtvirtinamas darbuotojo šeiminių įsipareigojimų gerbimo principas.

Pagrindinis Socialinių reikalų ir darbo komitetas 167 straipsnius (iš viso yra 266) pakeitė iš esmės, atkuriant dabartinio kodekso numatytas socialines garantijas įvairioms socialinėms grupėms ir 2016-03-21 užregistravo naują redakciją (XIIP-3234 (2)). Premjeras nenusileidžia ir žada, kai komiteto pakeistas projektas pasieks Seimo plenarinių posėdžių salę, Vyriausybė pasiūlys visą pluoštą pataisų, gražinančių anksčiau Trišalėje taryboje suderintas nuostatas.

Akivaizdu, kad susikerta skirtingi interesai – investuotojai siekia liberalių darbo santykių, profsajungos, atstovaujančios darbuotojams, – nevergiškų darbo sąlygų, saugumo ir garantijų, šeimos – galimybės suderinti šeimos ir darbo įsipareigojimus. Ką palaikys politikai? Ar bus kuriama tokia darbo santykių sistema, kuri atitiks Lietuvos realybę, ar bus vadovaujama gerąja kitų šalių patirtimi, paimant jos patogiąją dalį, bet atsisakant brangiai kainuojančios?

Projekto svarstymas Seimo plenariame posėdyje numatytas kovą–birželį.

Žmogaus gyvybė prasideda ir turi būti saugoma nuo pat pirmosios akimirkos!

Gyvybės prenatalinėje fazėje apsaugos įstatymo projektą (Nr. XIIP-337)

2013-03-10 pateikė grupė Seimo narių (Z. Jedinskij, L. Talmont, J. Narkevič, V. Kravčionok, J. Kvetkovskij, K. Daukšys, M. Mackevič ir A. V. Patackas), atsižvelgdami į tai, kad Lietuvoje vis dar nėra įstatymo, saugančio gyvybę prenatalinėje fazėje. Pasak įstatymo projekto rengėjų, dėl aiškaus apibrėžimo, kad žmogaus gyvybė prasideda prenatalinėje fazėje, stokos susiklostė tokia padėtis, kai nėštumo, ypač iki 12 savaitės, nutraukimas neturi jokių teisinių ir moralinių pasekmių. Tai šiandien vienas iš veiksnių, lemiančių žemą visuomenės moralinį lygį ir kritišką demografinę situaciją. Įstatymo projekte įvesti pagrindiniai gyvybės prenatalinėje fazėje apsaugos principai – tai konstatavimas, kad *žmogaus gyvybė prasideda nuo moters apvaisinimo* ir kad visi klausimai, susiję su gyvybės prenatalinėje fazėje

apsauga, turi būti sprendžiami teikiant *prioritetą vaiko prenatalinėje fazėje teišems*, išskyrus 2 atvejus:

- 1) kai nėštumas gresia nėščios moters gyvybei ar sveikatai;
- 2) kai yra pagrįstų įtarimų, jog nėštumas atsirado dėl nusikalstamų veikų.

Seimo nariai M. Adomėnas ir L. Kazlavickas pateikė pataisais šiam įstatymo projektui, siūlydami koreguoti nėštumo nutraukimo pagrindus, apibrėžti ir įvesti krizinio nėštumo sąvoką, privalomo konsultavimo paslaugą bei užtikrinti prevencinių priemonių taikymą pasitelkiant nevyriausybinės organizacijas.

Šiomis pataisomis siekiama įtvirtinti, kad žmogaus, kurio gyvybę reikia saugoti ir kurio gerovę reikia užtikrinti, pradžia yra apvaisinimo akimirka. Tad svarstant apie sąlygas, kurioms esant ga-

lima nutraukti nėštumą, būtina svarstyti ne tik moters pasirinkimo teisę, bet ir vaiko teisę į gyvybę. Įstatymo pataisomis taip pat siekiama užtikrinti, kad kūdikio besilaukianti moteris, jei reikia, gautų tinkamą ir kvalifikuotą pagalbą, kad abortas nebūtų vienintelė galima išeitis iš krizinės situacijos. Tam

Simonas Balint nuotrauka

yra numatomos privalomos konsultacijos pareiškus norą nutraukti nėštumą, septynių dienų laukimo periodas nuo privalomos nėštumo konsultacijos iki nėštumo nutraukimo. Įstatyme taip pat siūloma ypatingą dėmesį skirti ir prevencinei – lytinio ugdymo sričiai, taip pat būtinybei bendradarbiauti su šioje srityje dirbančiomis nevyriausybinėmis organizacijomis, siekiant užtikrinti veiksmingą vaiko gyvybės prenatalinėje fazėje apsaugą.

Vyriausybė nepritarė pateiktam įstatymo projektui tvirtindama, kad siaurinama moters teisė į privatų gyvenimą, ir jei dar negimęs vaikas būtų pripažintas asmeniu, turinčiu teisę į gyvenimą, tai netiesiogiai ribotų motinos teises ir interesus. Papildomas Sveikatos reikalų komitetas iš esmės pritarė įstatymo projektui ir pasiūlė pagrindiniam Žmogaus teisių komitetui įstatymo projektą patobulinti pagal pastabas ir pasiūlymus, kuriems komitetas pritarė. Taip pat papildomu paskirtas Teisės ir teisėtvarkos komitetas vis dar nepateikė savo išvados. Kiek ilgai teks laukti įstatymo, ginančio dar negimusį žmogų?

Projekto svarstymas Seimo plenariame posėdyje numatytas birželį.

Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas – dokumentas, nurodantis, kaip prižiūrėti tėvus?

Vyriausybė 2015 m. balandį pateikė Seimui *Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos* (ministrė A. Pabedinskienė) parengtą **Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 pakeitimo įstatymo projektą** (XIIP-2931) (nauja redakcija), kuriuo siekiama įgyvendinti Vaiko teisių apsaugos institucijų sistemos pertvarkos koncepciją, formuoti profesionalių fizinių globėjų sistemą ir jos finansavimą, siekti, kad nebūtų pažeidžiamos vaiko teisės ir naudojamas smurtas prieš vaiką ir kt.

Dar dėl rengiamo įstatymo projekto ne kartą savo susirūpinimą išreiškė tėvus ir šeimas vienijančios nevyriausybinių organizacijos. Lietuvos tėvų forumas perspėjo, kad „įstatymo projekte įvardintos sąvokos ir formuluotės sudaro sąlygas pareigūnų savivaliavimui ir grubiam valstybės kišimuisi į šeimą, visą įstatymą skiriant praktiškai vien kovai su smurtu šeimoje“. Ar įmanoma pakeisti vaikų auklėjimo kultūrą įstatymo nuostatomis? Ar nebus pamiřta skirti dėmesio šeimai, jos stiprinimui, kad būtų kuo geriau užtikrintos su tėvais gyvenančių vaikų teisės?

Parlamentinės grupės „Už šeimą“ nariai pateikė alternatyvų įstatymo projektą (XIIP-3002), kurį parengė Seimo nario

L. Kazlavicko iniciatyva suburti specialistai ir nevyriausybinų organizacijų (Ateitininkų federacijos, Nacionalinės šeimų ir tėvų asociacijos, NVO vaikams konfederacijos, Lietuvos tėvų forumo, „Šeimos instituto“, Lietuvos žmogaus teisių asociacijos, Nepartinio demokratinio judėjimo, Piliečių gynimo paramos fondo, Lietuvos žmogaus teisių gynimo asociacijos, Pasaulinės gydytojų federacijos „Už žmogaus gyvybę“ Lietuvos asociacijos) atstovai. Šiuo projektu vaiko teisių apsaugos sistemą siūloma tobulinti taip, kad pačios šeimos, padedamos specialistų ir institucijų, gebėtų prisiimti visą atsakomybę už vaiko teisių įgyvendinimą ir apsaugą.

Tolesniam svarstymui buvo priimtas Vyriausybės pateiktas įstatymo projektas. Pagrindinis Socialinių reikalų ir darbo komitetas surengė klausymus, kurių metu tapo akivaizdu, kad Vyriausybės pateiktas projektas neatitinka visuomenės lūkesčių. Dauguma klausymų dalyvių išreiškė nuogąstavimų dėl konkrečių siūlomų nuostatų ir pačios projekto koncepcijos. Deja, ministerijos atstovai daugiau dėmesio skyrė pastaboms ginčyti nei išsiklausyti į jas. Todėl pavieniai Seimo nariai ir jų grupės parengė ir įregistravo daugiau nei pusšimtį įstatymo pataisų, atspindinčių visuomenės nuomonę ir lūkesčius.

2016 m. rudens sesijoje vyko intensyvūs projekto svarstymai papildomuo-

se komitetuose. Šiuo metu Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, kaip įstatymo projekto iniciatorė, pagrindiniam Socialinių reikalų ir darbo komitetui rengia patobulintą įstatymo projektą, pakoreguotą įvertinus Seime pateiktus siūlymus.

Labai svarbu, kad galutiniame įstatymo projekte būtų vaiko teisių apsaugos nuostata ar vaiko teisių įgyvendinimo principas, įtvirtinantis kiekvienam vaikui – tiek iki gimimo, tiek ir gimus – galimybę būti sveikam ir normaliai vystyti.

Kokia vaiko teisių apsaugos vizija bus pasirinkta: vaikas – atskirtas nuo šeimos ar sudėtinė šeimos dalis; šeimų bauginimas ar savalaikė pagalba šeimai?

Projekto svarstymas Seimo plenariame posėdyje numatytas kovą–birželį.

**Kodėl sugyventiniai,
neregistruojantys
santuokos,
nes antspaudas nieko
nereiškia, turėtų
registruoti partnerystę?**

Civilinio kodekso 3.1, 3.3, 3.16, 3.140, 3.150, 3.194, 3.229, 3.230, 3.231, 3.234, 3.2.35 straipsnių ir III knygos III dalies ir VI skyriaus pavadinimų pakeitimo, kodekso papildymo 3.2301 ir 3.2302 straipsniais, bei 3.232 ir 3.233 straipsnių pripažinimo netukusiais galios įstatymo projektu (XIIP-2849)

siekiami įtvirtinti partnerystės institutą Lietuvoje kaip vieną iš asmeninių santykių formų, suteikti kuo didesnę apsaugą silpnesnįjai partnerystės santykių šaliai (sugyventiniui) ir bendriems sugyventinių vaikams. Aiškinamajame rašte teigiama, kad asmenų gyvenimas kartu (jiems nesudarius santuokos) Lietuvoje yra paplitęs reiškinys, todėl svarbu užtikrinti šių asmenų turtines teises ir pareigas bei silpnesniojo partnerio ir sugyventinių bendrų vaikų teisinę apsaugą. Projektą inicijavo ir rengė Seimo narė *D. Kuodytė*, kartu su ja projektą 2015-03-24 pateikė Seimo nariai *E. Masiulis, M. A. Pavilionienė, I. Šiaulienė, G. Stepovaničius, Š. Gustainis, B. Vėsaitė, G. Purvaneckienė, J. Požela*.

Projektą bus siekiama pateikti Seimo plenariniame posėdyje, kad būtų priimtas tolesniam svarstymui.

Tuo tarpu Seimo narė *A. Stancikienė* tvirtina, kad iki šios dienos visos iš turtinių santykių tarp vyro ir moters kylančios problemos yra sėkmingai sprendžiamos teisme ir nėra būtinybės priimti partnerystės įregistravimo tvarką reglamentuojantį įstatymą. Todėl ji pateikė **Civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. VIII-1864 28 straipsnio pripažinimo netekusiu galios ir 50 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą** (XIIP-3560), kuriame numatyta atsisakyti įstatyminio partnerystės reguliavimo,

ir **Civilinio kodekso 2.18, 2.19 ir 3.229 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą** (XIIP-3561), kuriuo siūloma atsisakyti partnerystės registravimo. Vyriausybė ir Žmogaus teisių komitetas nepritarė, o Socialinių reikalų ir darbo komitetas pritarė *A. Stancikienės* pateiktiems siūlymams.

Doros Petė nuotrauka

Žmogaus teisių komitetas pasiūlė pagrindiniam Teisės ir teisėtvarkos komitetui šiuos siūlymus atmesti.

Ar posėdžių salę pasieks abu variantai, kad galėtų rinktis dauguma Seimo narių?

Pagalbinis apvaisinimas nėra nevaisingumo gydymas, todėl reikalingas įstatymas, o ne ministro įsakymas!

Civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. VIII-1864 penktojo skirsnio pavadinimo ir 3.154 straipsnio pakeitimo įstatymas (XIIP-3766) parengtas

Jasono Kastanje nuotrauka

siekiant pakeisti dirbtinio apvaisinimo sąvoką bei įtvirtinti nuostatą, kad pagalbinio apvaisinimo, kaip ir bet kurios kitos ligos, gydymas būtų reglamentuojamas ne įstatymu, o Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka. Šį pasiūlymą 2015-11-12 registravo Seimo nariai J. Požela, R. Šalaševičiūtė, I. Šiaulienė, J. Bernatonis, S. Brundza, V. M. Čigriejienė, A. Matulas, A. Sysas, A. Monkauskaitė, J. Olekas, V. Filipovi-

čienė, J. Sabatauskas, D. Kuodytė, E. Mašulis, R. Popovienė.

LVI komentaras. 2015 m. gruodžio 15 d. Seimas nutarė svarstyti Civilinio kodekso keitimo projektą, kuris perduotų Pagalbinio apvaisinimo reguliavimo tvarką Vyriausybei ar jos įgaliotai institucijai. Tokia pataisa akivaizdžiai prieštarauja Konstitucijoje įtvirtintam teisinės valstybės principui, nes su žmogaus teisėmis ir laisvėmis susiję visuomeniniai santykiai turi būti reguliuojami įstatymu. Pagal Konstitucinio Teismo doktriną, „su žmogaus teisių ir laisvių turinio apibrėžimu, jų įgyvendinimo garantijų įtvirtinimu susijusį teisinį reguliavimą galima nustatyti tik įstatymu“. Pagalbinio apvaisinimo įstatymas turi sureguliuoti įvairius žmogaus teisių aspektus ir išspręsti konkurenciją tarp tėvų ir pradėto vaiko teisių ir interesų: tėvų teisės gauti tam tikras pagalbinio apvaisinimo paslaugas (donorystę, surogaciją, embrionų šaldymo draudimą) ir pradėto vaiko teisės į gyvybę, teisės žinoti savo tėvus ir intereso augti biologinėje šeimoje. Todėl pagalbinio apvaisinimo reguliavimo perdavimas vykdomosios valdžios institucijoms pažeistų Konstituciją. Nepaisant to, Teisės ir teisėtvarkos komitetas (pirm. J. Sabatauskas) priėmė preliminarią išvadą, kad prieštaravimo Konstitucijai nėra.

Nepavykus Sveikatos reikalų komiteto įtikinti balsuoti už gyvybei priešiškas

Pagalbinio apvaisinimo įstatymo projekto nuostatas, yra siekiama pagalbinio apvaisinimo reguliavimą perkelti į socialdemokratų vadovaujamas Vyriausybę ar Sveikatos apsaugos ministeriją. Tikėtina, kad Vyriausybė nustatytų tokią tvarką, už kurią pasisakė savo išvadoje Pagalbinio apvaisinimo įstatymo projektui, t. y. leidimą neribotai kurti, šaldyti ir naikinti pradėtą žmogiškąją gyvybę.

Projekto svarstymas Seimo plenariame posėdyje numatytas birželį.

Atkreipiame dėmesį, kad tai nėra nauja iniciatyva. Dar 2014 m. rudenį Seimo nariai *V. P. Andriukaitis* ir *A. Sysas* registravo **Civilinio kodekso 3.154 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą** (XIIP-2256), kuriuo siekiama sudaryti galimybę pagalbinio apvaisinimo ir su juo susijusių teisinių santykių reglamentavimui kitais teisės aktais, ne tik įstatymu. Į šios sesijos darbų programą įtraukta patobulinta 2 redakcija. Ar dar reikės ją Seimui teikti, kai svarstomas radikalesnis pasiūlymas?

Santuokos nutraukimo perdavimas notarams – netinkamas būdas mažinti teismų darbo krūvį!

Vyriausybė 2016 m. sausį pateikė Seimui *Teisingumo ministerijos* (ministeras J. Bernatoniš) inicijuotą ir parengtą **Civilinio kodekso 3.51, 3.53, 3.61, 3.64, 3.66, 3.67, 3.73, 3.77, 3.79, 3.85, 3.103, 3.140, 3.144, 3.293, 3.305, 3.306 ir 5.7 straipsnių pakeitimo, Kodekso papildymo 3.54(1), 3.76(1), 3.115(1) straipsniais įstatymo projektą** (XIIP-3383 (2)), kuriuo siūloma atsisakyti teismų funkcijų nutraukiant santuoką ir patvirtinant gyvenimą skyrium sutuoktinių bendru sutikimu, kai sutuoktiniai neturi nepilnamečių vaikų, atsisakyti teismo leidimų keisti vedybų sutartį ir teismo leidimų nekilnojamojo daikto, kuris yra šeimos turtas, sandoriams, taip pat teismo dalyvavimo kai kuriais tėvystės pripažinimo atvejais, kai tarp suinteresuotų šalių nėra ginčo, dalį šių funkcijų perduodant notarams ir kartu užtikrinant tinkamą šių funkcijų vykdymą.

ŠASC „Bendrakeleiviai“ komentaras. Teikiamuose pasiūlymuose nėra jokios pagalbos šeimai, atvirkščiai, tik sudaroma daugiau sąlygų manipuliacijoms, konfliktams ir net po skyrybų besivelkančioms neišspręstų klausimų „uodegėlėms“. Tai greičiau regresas, priešinga kryptis, nei ta, į kurią turėtų būti einama.

Reikia dirbti ir tobulinti dabartinę teismų sistemą, edukuoti visuomenę, kurti pagalbos platformas skyrybas išgyvenantiems suaugusiesiems ir vaikams. Nereikia iš skyrybų daryti tik paprasto formalumo, nes skyrybose visų pirma kalbama apie šeimos santykių griūtį, apie

Projekto svarstymas Seimo plenari-
niame posėdyje numatytas kovą–birželį.

Po gudria „antidiskriminacine“ manipuliacija – klasta, menkinanti šeimą!

Seimo narė *M. A. Pavilionienė* ir jos visuomeninis padėjėjas *M. Kluonis* inicijavo ir 2012-02-15 pateikė **Lygių galimybių įstatymo pakeitimo įstatymo projektą** (Nr. XIP-4088), kuriuo siekiama įtvirtinti draudimą diskriminuoti asmenis dėl jų šeiminių padėties.

LVI komentaras. Šeiminių padėties apima ir santuoką, todėl siūlomas draudimas diskriminuoti dėl šeiminių padėties reiškia, kad visais atvejais skirtingas susituokusių ir nesusituokusių asmenų traktavimas bus laikomas diskriminacija. Įgyvendinus Lygių galimybių įstatymo pakeitimo įstatymo projekto nuostatas, santuoka iš esmės nebeteiks teisinės reikšmės, nes nebegalės būti daroma teisinio skirtumo tarp susituokusių ir nesusituokusių. Priėmus siūlomą projektą valstybė įtvirtins nuostatą, jog gyvenimas be įsipareigojimų sukelia tokias pačias teises pasekmes, kaip ir gyvenimas viešai prisiėmus iš santuokos kylančias pareigas. Netekęs teisinės reikšmės santuokos institutas bus nuvertintas iki simbolinės apeigos.

Žmogaus teisių komitetas registravo jau 4 įstatymo projekto redakciją, kurioje

Pietro Abbatantuona/rauka

didžiulius emocinius išgyvenimus, didelius pokyčius kasdiniame gyvenime, o ne apie „vieno langelio“ sprendimus. Greitų sprendimų skyrybose būti negali.

Projekte daug ginčytinų vietų, pvz., notaro patvirtinta sutartis dėl santuokos nutraukimo pasekmių įsigalioja jau kitą dieną, kai pagal esamą tvarką teisme tarpusavio susitarimu pasirašyta sutartis dėl santuokos nutraukimo įsigalioja per 30 dienų po to, kai teismas ir VTAT peržiūri, ar ji juridškai teisėta ir pan. Besiskiriantiems šiuo metu suteikiama dar šiek tiek laiko persigalvoti, apeliuoti ir pan., o įvedus tvarką su notarais net oro įkvėpti nespėsi – o jau ir išsiskyres...

išliko draudimas diskriminuoti dėl šeiminių padėties.

Projekto svarstymas Seimo plenariame posėdyje numatytas kovą–birželį.

Nėra „teisės“ į abortą, „ne“ jaunimui palankioms paslaugoms!

Socialdemokratų frakcijai priklausančių Seimo narių grupė (*G. Purvaneckienė, M. A. Pavilionienė, O. Leiputė, J. Požela, J. Sabatauskas, A. Sysas, B. Vėsaitė*) 2014-03-13 įregistravo **Reprodukcinės sveikatos įstatymo projektą** (XI-IP-1591), kuriuo siūloma įtvirtinti teisę į abortą. Aiškinamajame rašte nurodoma, kad „įstatymo projektą inicijavo ir rengė Seimo narė dr. Giedrė Purvaneckienė. Pastabas ir pataisymus teikė Seimo nariai, jų padėjėjai, NVO atstovai, medicinos ekspertai“.

LVI komentaras. Šiuo projektu yra siekiama liberalizuoti ir įstatyminiu lygmeniu įteisinti abortus – numatoma moters teisė į nėštumo nutraukimą ir valstybės pareiga užtikrinti medicininio aborto paslaugas. Kaip vienas iš kontracepcijos būdų, būtų įteisinta sterilizacija. Moksleiviams būtų numatytas privalomas lytinis ugdymas, o asmenims iki 20 metų (žemutinė riba nenurodyta) – nemokama kontracepcija ir medicininis abortas. Kartu su projekte įrašytais privatumo, konfidencialumo ir laisvo apsisprendi-

mo principais tai reikštų slaptai nuo tėvų vaikams teikiamas kontraceptines priemones ir atliekamus abortus.

Atkreipiame dėmesį, kad atsižvelgdamas į Seimo kanceliarijos Teisės departamento išvadą Teisės ir teisėtvarkos komitetas preliminariai įvertino, jog šio įstatymo projekto nuostatos neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

Projektą bus siekiama pateikti Seimo plenariame posėdyje, kad būtų priimtas tolesniam svarstymui.

Gailestingumas ir atjauta– padėti nusižudyti?!

Seimo narė *M. A. Pavilionienė* 2015-02-20 pateikė antrą – patobulintą **Eutanazijos įstatymo projektą** (XI-IP-2071(2)), kuriuo siūloma Lietuvoje įteisinti eutanaziją – tai yra gyvybės atėmimą fizinės ar dvasinės kančias kenčiantiems ligoniams.

LVI komentaras. Dažnai tokios iniciatyvos bandomos pagrįsti gailestingumu ir atjauta ligoniams. Tačiau už viso to iš tiesų slypi tiek žmogaus asmens, tiek jo gyvybės nuvertinimas. Eutanazijos iniciatyvos kyla iš požiūrio, kad kai kurių žmonių (ypač neįgalių ir sunkiai sergančių) gyvenimas yra mažiau vertas, be to, žmogaus, sunkiai sergančio bei kenčiančio, gyvenimas neturi prasmės. Eutanazijos įteisinimas visuomenėje naikina

pagarbą žmogaus gyvybės šventumui. Taip pat atveria slidų kelią, galiausiai vedantį į žmonių, kurie laikomi nebereikalingais, atsikratymą. Eutanazijos įteisinimas verčia gydytojus laužyti Hipokrato priesaiką, įpareigojančią niekam, nors ir labiausiai prašytų, neduoti mirtinių nuodų, taip pat panašių jų sumanymų patarimu neparemti. Gydytojas, kurio pašaukimas ir pareiga saugoti žmogaus gyvybę, įstatymu padaromas nužudymo bendrininku. Tokiu būdu yra naikinamas pats gydytojo profesijos kilnumas.

Eutanazija yra taikoma žmonėms, atsidūrusiems ypač sunkioje situacijoje, kuomet žmogui sunku laisvai priimti sprendimą, geriausiai atitinkantį esminius jo interesus. Būna akimirku, kai žmogus jaučia nepakeliamą gyvenimo sunkumą, tačiau tai negali pateisinti negrįžtamų sprendimų. Eutanazija nepateisinama ir tuo atveju, kai asmuo duoda išankstinį sutikimą, jam būnant kritinės būklės, nutraukti jo gyvybę. Kritinėje situacijoje žmogus nebeturi galimybės atšaukti savo sprendimo, net jei jis neatitinka geriausių jo interesų.

Atkreipiame dėmesį, kad Seimo Sveikatos reikalų komiteto siūlymu Eutanazijos įstatymas ir jį lydintieji teisės aktai išbraukti iš sesijos darbų programos. Komitetas nepritarė eutanazijos įteisinimui, nes dauguma jo narių mano, kad kiekvienas žmogus turi prigimtine teisę gyventi žmogiškojo orumo pilnatvėje nuo

pat pradėjimo iki natūralios mirties višose gyvenimo situacijose. Be to, yra svarbesnių dalykų – kaip reglamentuoti paliatyviąją slaugą, užtikrinti vaistų tinkamumą, prieinamumą.

Eutanazijos įstatymo projektą dar gali būti siekiama pateikti Seimo plenariame posėdyje surinkus grupės Seimo narių parašus.

Ar nepilnamečius teigiamai veikia informacija apie kitokias šeimos kūrimo ir santuokos sudarymo formas?

Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymo Nr. IX-1067 4 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą (XIIP-1789) 2014-05-09 pateikė Seimo narė M. A. Pavilionienė, jai talkino teisininkas A. Žilvinskas, Seimo narės padėjėjai M. Klounis ir A. Rudomanskis. Šiuo projektu siūloma informacijos apie kitokias šeimos kūrimo ir santuokos sudarymo sampratas nelaikyti darančia neigiamą poveikį.

Projekto rengėjai atkreipia dėmesį, kad Konstitucijoje ir Civiliniame kodekse nei šeimos kūrimo samprata, nei šeimos vertybių sąvoka nėra įtvirtinta. Jie siūlo iš dabar galiojančio įstatymo išbraukti nuostatą, nurodančią, kad

neigiamą poveikį nepilnamečiams darančiai informacijai priskiriama viešoji informacija, „kuria niekinamos šeimos vertybės, skatinama kitokia, negu Konstitucijoje ir Civiliniame kodekse įtvirtinta, santuokos sudarymo ir šeimos kūrimo samprata“.

Priminsime, kad ši nuostata galioja nuo 2010-03-01 ir buvo įtvirtinta siekiant stiprinti šeimos institutą ir formuoti atitinkamas nepilnamečių vertybines nuostatas. Tuometinis Seimo Socialinių reikalų ir darbo komitetas, pasiūlęs galutinę formuluotę, pastebėjo, kad Konstitucijoje ir Civiliniame kodekse (CK) yra įtvirtinta nuostata, jog santuoka sudaroma laisvu vyro ir moters sutarimu. CK III knygos komentare nurodyta, kad santuokos tikslas ir padarinys – šeimos santykių sukūrimas, t. y. santykių, grindžiamų abipuse meile, lojalumu ir pasitikėjimu, atsiradimas. Šie santykiai sudaro santuokos pagrindą ir šeimos esmę.

Seimui teks apsispręsti, ar teisinis reguliavimas, susijęs su informacijos pateikimu apie šeimos vertybes, tikrai yra perteklinis, neaiškus ir dviprasmiškas, kaip teigia įstatymo pataisos rengėjai.

Atkreipiame dėmesį, kad projekto iniciatoriai ir palaikytojai pasitelkia net ES institucijas. Europos Parlamento Piliiečių laisvės, teisingumo ir vidaus reikalų komitete buvo svarstoma dėl įstatymo nuostatos, kuri riboja informaciją, skatinančią kitokią nei įstatymuose numaty-

ta šeimos sampratą. Komiteto narė, Liberalų ir demokratų aljanso už Europą frakcijos narė olandė Sophia In't Veld (Sofi Int Veld) pareiškė, kad „kiekvienas turi galėti sau apibrėžti, kas yra šeima. Yra daug žmonių Europoje, kurie nenori būti auginami pagal jūsų vertybes“. Ši europarlamentarė buvo tarp grupės

Eriko Dungen nuotrauka

Europos Parlamento narių, kurie kreipėsi į Europos Komisiją, teigdami, kad Lietuvos Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamos viešosios informacijos poveikio įstatymas draudžia su seksualinėmis mažumomis susijusią informaciją vietoje, kurios prieinamos nepilnamečiams. Politikai taip pat pažymi, kad remiantis šio įstatymo nuostatomis televizijos atsisakė transliuoti socialinę reklamą apie seksualines mažumas.

Europos Komisija 2015 m. vasarą pradėjo oficialų aiškinimąsi su Lietuva dėl Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymo atitikimo ES teisei. Ar mūsų politikai

išsigąs Europos institucijų spaudimo, priklausys ir nuo kiekvieno iš mūsų – saugosime savo vaikus ar ne?!

Projektą bus siekiama pateikti Seimo plenariniame posėdyje, kad būtų priimtas tolesniam svarstymui.

Lytinis švietimas ar lytiškumo ugdymas?

Švietimo įstatymo Nr. I-489 46 straipsnio pakeitimo ir papildymo 22(1) straipsniu įstatymo projektu (XIIP-1502) siekiama užtikrinti galimybę jaunimui gauti kokybišką ir mokslu grįstą informaciją apie lytiškumą, lytiškai plintančias ligas, neplanuotą nėštumą, lytinį smurtą, pasirengimą šeimai. Įstatymo projektą parengė (2014-02-18) Seimo narė *M. A. Pavilionienė* ir jos padėjėjas-sekretorius *M. Kluonis*.

Šio projekto pateikimas iki šiol buvo stabdomas, o jo iniciatoriai nuogąstavo, kad politikai neatsižvelgia į moksleivių ir jaunimo organizacijų raginimus pradėti spręsti lytinio ugdymo neužtikrinimo mokyklose problemas. Pasak projekto rengėjų, lytinio ugdymo poreikį akivaizdžiai iliustruoja faktai: 2013 metų Lietuvos užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro duomenimis, daugiau kaip pusė sergančiųjų lytiškai plintančiomis ligomis sudaro 20–29 metų jaunuoliai.

Ko iš tiesų reikia jaunimui – lytinio švietimo, lytiškumo ugdymo ar rengimo

šeimai? Ar siekiama sumažinti paauglių nėštumą bei ligų plitimą, ar mažinti paauglių rizikingų lytinių santykių pasirinkimą, ar ugdyti jų gebėjimą kurti santykius, bendradarbiauti, atsisakyti mitų, kurių yra gausybė? Ar pasitelkus lytinį švietimą nebus supaprastintas sudėtingų klausimų sprendimas?

LTF komentaras. Pataisos autoriai lytinį ugdymą supranta tiesmukai ir orientuoja į lytinio gyvenimo ankštumą bei gausinimą. Seimo nario *P. Gyljo* pasiūlymas šiam projektui lytinį švietimą verčia lytinio ugdymu ir orientuoja į pasirengimą šeimai. Tai iš esmės keičia pataisos esmę ir daro ją priimtina šeimoms stiprinimui. Svarbi *P. Gyljo* korekcija, kad lytinio ugdymo programa būtina suderinti su tėvų ir šeimų organizacijomis.

Projektą vėl bus siekiama pateikti Seimo plenariniame posėdyje, kad būtų priimtas tolesniam svarstymui.

DĖKOJAME JUMS už aktyviai reiškiamą Jūsų poziciją, nes nuo mūsų pasirinkimo, nuo mūsų aktyvumo priklauso tai, ką ir kaip nusprendžia politikai.

DRĄSIAI BENDRAUKITE su Jūsų interesams atstovaujančiais politikais. Teiraukitės, kodėl jie pateikė vieną ar kitą teisės akto projektą. Prašykite paaiškinti, ar numatyti pakeitimai tikrai prisidės prie gyvenimo kokybės pagerinimo, o gal taps tik dar vienu papildomu formalumu, sukuriančiu darbo aiškintojams ir ataskaitų rengėjams. Klauskite, kokios pagalbos reikia, kad šeimą stiprinantys sprendimai būtų priimti ir įgyvendinami. Pasidomėkite, kokia jų pozicija kitais Jums svarbiais klausimais, kurie svarstomi Seimo komitetuose ir dėl kurių bus balsuojama plenarinių posėdžių salėje.

Nepamirškime:
mes kuriame ne tik savo,
savo šeimos,
bet ir visos visuomenės,
valstybės ateitį!

Artuma
Katalikiškas mėnraštis šeimai

šeimos | institutas

Apžvalga parengta VŠĮ *Caritas* leidyklai „Artuma“ bendradarbiaujant su VŠĮ „Šeimos institutas“.

Atsiliepiamus ir pasiūlymus rašykite el. p.:
institutas@seimos.org ir redakcija@artuma.lt.

Kviečiame prisidėti prie leidinio parengimo ir leidybos skiriant paramą:

Viešoji įstaiga „Šeimos institutas“
juridinio asmens kodas 303098216
a. s. Nr. LT86 7300 0101 3611 3855, AB „Swedbank“
Mokėjimo paskirtyje nurodyti „Parama veiklai“

www.artuma.lt, www.seimos.org

*Tu parodysi man taką,
kuris veda į gyvenimą.*

*Tavo Artume –
džiaugsmo pilnatvė,
Tavo dešinėje –
amžina
linksmybė.*

Ps 16, 11

Artuma

Katalikiškas mėnraštis šeimai

Erlando Bartulio nuotrauka

„Artumos“ žurnalus galite įsigyti redakcijoje, bažnyčiose
ir katalikiškuose knygynuose visoje Lietuvoje!

Užsisakyti galima nuo kiekvieno numerio savo parapijoje, bet kuriame
„Lietuvos pašto“ skyriuje, internetu (prenumeruok.lt, indeksas 5010)
arba redakcijoje (Rotušės a. 23, Kaunas, tel. 8 37 20 96 83, 8 673 13 303).

www.artuma.lt